

Pomazání v Betanii

Převod materiálu
Alžběta Hanychová
Pořadí v lekci
30

Téma

Péče, nebo pohoršení?

Cíl

- Děti prožijí, jak je důležité ulevit druhému v trápení i že je dobré takovou službu přijmout.
 - Děti dostanou povzbuzení k štědrosti a laskavosti.
-

Pro učitele

Biblický text: J 12,1–11 (9–11 vztah Lazara / reakce Židů); 1–8 pro mladší; kontext od J 11,55

Výkladové poznámky

Přední kněží a farizeové v evangeliu podle Jana usilují o Ježíšovu likvidaci.

Marie, Marta a Lazar: Tuto rodinu už známe — blízcí přátelé, Ježíš je často navštěvoval, Marie a Marta pronáší důležité výpovědi o Ježíši při vzkříšení Lazara (J 11);

Marie: Vybaví se nám mnoho různých Marií v evangeliích, tato je známa od Lukáše (kap. 10 seděla u Ježíše a poslouchala), přítelkyně, lidsky ho měla ráda, ale s velkou náboženskou úctou, vyjadřuje svůj postoj jednáním.

Marta: Péče (jako Lukáš 10), ale také vyznání před vzkříšením bratra (Jan 11,20nn: výtky, uznání moci i vyznání Ježíše jako Mesiáše a Syna Božího — Petr za to dostal v církvi primát)

Lazar je jediný muž v domě, nyní v pozadí, přesto je v orámování příběhu klíový.

Je z „druhého břehu“, už „byl pohřben“. To není to náhoda, ukazuje to, že Ježíš je Pánem života a smrti. To má dvojí důsledek: 1) jestli Ježíš zemře, bude to podle jeho vůle, dobrovolná oběť; 2) tato moc nepřátelé zneklidí.

Učedníci: Ježíše těžko historicky vnímají jako Božího Syna — spíš nevěděli, co si mají přesně myslet (mají představu Mesiáše jako národního vysvoboditele, toto očekávání zůstane nenaplněné); komunita adresátů evangelia má už zkušenost se Vzkříšeným, proto do postav učedníků promítá své porozumění Ježíšovi.

Židé vystupují zatím jako obecný lid, jsou zvědaví, zda přijde do Jeruzaléma nebo ne, někteří odcházejí k Ježíši, většinou ale vyčkávají a zatím se nepřidávají ani k jedné straně. Hledají toho, kdo vzkřísil Lazara (mág, léčitel, svatý muž).

V Jeruzalémě bude na svátky velký nával (100 000 lidí, z toho cca 25 000 obyvatel, ostatní poutníci), mnozí se již zajímají o Ježíše.

Jidáš: Je třeba si vyjasnit, koho reprezentuje, pro? je zmíněn (v podání podle Marka reptali všichni) — u Jana je pohled na Jidáše ?ist? negativní, Jan je „extrémista“ (?ernobílé vidění — tzv. janovský dualismus: Ježíš je sv?tlo, proti němu Jidáš jako symbol tmy — tak i p?i pomazání); jiní evangelisté nejsou tak p?ík?í, o Jidášovi se tradují i dva r?zné zp?soby smrti ?i získání pen?z (Matouš, Skutky). Jidáš je zde reprezentantem jiného u?ednictví — zastupuje nedokonalou stránku apo?tol? (pozemské — i naše — smýšlení v církvi, které chce na náboženství vyd?lat, nabízí nám tak užite?né zrcadlo). Neporozumění mezi ním a Ježíšem se dále prohlubuje.

Chudí: Jsou zde stále, blahoslavenství (Mt 5,1n; L 6,20), vždy je tu někdo, kdo je pot?ebný. Odmítnutí argumentace chudými neznamená odmítnutí chudých. Tady je Jidáš použil jako rukojmí, Ježíš to odmítl: služba má r?zné fáze, u mne je p?ímá služba do?asná, pak mi m?žete sloužit skrze chudé.

6 dní p?ed Velikonocemi — zd?razněný ?asový údaj nazna?uje, že už to sm?uje k vrcholu, zd?razněno i od Ježíše; je cítit napětí a hrozba katastrofy; houfují se lidé sm?ující na svátky; p?íb?h pokračuje dvojí hostinou (tato + další úloha).

Ve?e?e je nejspíš slavnostní jídlo, rozhodně společné.

Pomazání: P?i kn?žském nebo královském pomazání se obvykle pomazává hlava, ne nohy — to nazna?uje spíše balzamování mrtvého.

Je to podobné tomu, co bude d?lat Ježíš p?i své ve?e?i s u?edníky (13,5n) — stejné termíny pro jídlo, pro utírání nohou. Pé?e o nohy nese podobný význam, je to úkon ponížené služby.

Utírání vlasy: Smysl není lehce pochopitelný, žádá si vysv?tlení; je vyjád?ena velká blízkost a intenzita — celostní vyjád?ení vztahu (fyzicky, skutkem).

Nard: Ve starov?ku a st?edov?ku jeden z nejcenn?jších olej?, který používali pouze kn?ží, králové a zasv?cenci. Obecn? se dá říci, že nardová silice uklid?uje i zlepšuje bd?lost, v pé?i o ple? p?sobí proti zán?t?m a plísni.

V?n? naplnila d?m: Alegorie pronikavosti lásky nebo evangelia, která se ší?í do sv?ta; asociace p?íjemné v?n? ob?ti ze Starého zákona.

300 denár?: 1 denár byla denní mzda, 300 denár? obživa na ¾ roku, snad celé v?no — pro ?ádovou p?edstavu jako 300 000 Kč.

Pohoršení: Tématem je pouze cena parfému, ne celé jednání, které je dost extravagantní — na ?in však poukazuje Ježíš.

Proroctví poh?bu a vzk?íšení — velikono?ní poselství — p?echod ze smrti do života, jedná se o úst?ední událost. Ježíšovo velikono?ní tajemství se stává vzorem a výzvou pro nás: nenávisť je p?emáhána láskou; zoufalství nad?jí; tma sv?tlem; smrt je poražena životem; Krist?v p?íb?h p?ináší kone?né vít?zství. To je i d?vod sepsání celého evangelia — posílit trpící v temnot? vít?zstvím toho, kdo je sv?tlo sv?ta.

Marie použita jako prorok — ten nemusí vždy v?d?t, bývá použit. Marie byla otev?ená, pro? to vlastně d?lala (resp. k ?emu je to dobré), se dozv?d?la od Ježíše.

Obrazy Ježíše v tomto textu: Zástupy v něm vidí zázračného lé?itele nebo politického Mesiáše, Marie a Marta unaveného p?ítele a u?itele, velekn?ží ohrožení, Marie dostává zastánce, Jidáš hranice.

Úskali

Dublety (Mk 14,3–9 [par. Mt 26,6–13; L 7,36–50]) jsou podobné příběhy, je otázka, zda se jednalo o jednu nebo více událostí, které sklouzly do jedné tradice; nicméně mají různé pointy, proto je zbytečné se je snažit harmonizovat.

Postava **Jidáše** svádí k tomu jej buď líčit jako zlosyna nebo naopak ho obhajovat a prezentovat jako nešťastníka — doporučí se hodnocení v tomto příběhu vyhnout — tžít? spoívá jinde.

Židé jsou u Jana často nepřátelé (souvislost to má více s adresáty Janova evangelia, než s dobou působení Ježíše — jedná se o situaci rozchodu církve a židovství), je jednoduché sklouznout buď k antisemitismu, nebo v reakci na něj k automatické podpoře státu Izrael.

Chudí: Příběh odráží dilema, jak je těžké najít balanc mezi tím chudé nezanedbat a na druhé straně se nepřetížít „mesiášským komplexem“; tady navíc nejsou chudí téma, ale jsou zneužiti jako výmluva.

Nepřátelé: Je lepší se nezaplést do jejich motivace — příběh se pak roztáhne, má příliš mnoho motivů.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Zopakování aktivity s voškou (viz *Okénko do bohoslužeb*). Pozor jen to, aby se děti nezmocnily vošky, stále se jedná o něco vzácného.

Krásně to voní. Představte si, jednou si takovou vůni užil i Ježíš. Byl tenkrát moc unavený. Také jste někdy unavení? Jak se u toho cítíte? Co vám pomůže?

Ježíš a jeho učedníci šli tenkrát na návštěvu ke třem sourozencům. Jmenovali se Marie, Marta a Lazar. Lazar s Ježíšem a s učedníky seděl u stolu, Marta vařila a nosila na stůl. Jak to vypadá u vás, když přijde návštěva? Jakou jí vnujete péči?

Kde ale byla Marie? Ona přišla až za chvíli a něco přinesla. Právě takovou vošku. Ale ta voška byla moc drahá. Byl to vzácný květinový olej z rostlinky, která se jmenuje nard a roste jenom v těch nejvyšších horách. A všechnu tu vošku vylila a ošetřila s ní Ježíšovy nohy. Máte také něco hodně vzácného? A byli byste ochotni se o to rozdělit? Třeba to celé darovat návštěvě? Je to těžké...

Jednomu z učedníků se to taky vůbec nelíbilo. Myslel si, že by bylo lepší tu vošku prodat, doufal, že by na něj z toho taky něco zbylo. Ale aby to nebylo tak nápadné, udělal to tak, že Marii vynadal. Prý by to měla prodat a peníze rozdat chudým.

Ježíš ho zastavil. Věděl, že Marie to myslela dobře. A navíc všem připomněl, že s nimi nemělo zůstat napořád. Proto je škoda rušit takovou hezkou chvíli zbytečnou hádkou. Celý den krásně voní, teď je čas si odpočinout a být na sebe laskaví.

Můžeme teď spolu vymyslet, jak udělat radost někomu, kdo je unavený. Nebo připravit stůl s sušenky na kafe po bohoslužbách (tam, kde je to vhodné).

Školní děti

Vyprávění lze doprovodit postupným přidáváním loutek nebo postavíček (stačí bílé hrnky s namalovanými obličejí fixem či podobně symbolické) — Lazar, Marie, Marta, Jidáš a Ježíš, případně 2–3 nepřátelé a učedníci.

Obzvlášť pokud se nekoná okénko do bohoslužeb, lze (nejlépe na konec) zařadit aktivitu s voňavkou. V zásadě ji lze i zopakovat. Pozor jen na to, aby se děti nezemocnily voňavky, stále se jedná o něco vzácného.

Poslouchejte vyprávění muže, u kterého byl Ježíš na návštěvě. Možná ho už znáte, obzvlášť, jestli jste byli minule v nedělní — jmenuje se Lazar.

Už toho mám dost! Od té doby, co jsem byl nemocný a pak mě Ježíš zavolal z hrobu, o mně pořád někdo mluví. Dokonce každého maroda oslovují mým jménem: Lazar. Spousta lidí je zvědavá, spousta lidí ten rozruch leze na nervy, i když se o to fakt nesnažím. Ještě že se dvě od domu dají aspoň na chvíli zavěsit...

Asi to víte, bydlím se svými sestrami, s Marií a Martou. Jaké jsou?

Marta se umí o všechno dobře postarat a má fakt kuráž. Taky má dobrý pohled o tom, kdo má na co talent. Když jsem byl tenkrát tak nemocný, to ona zavolala Ježíše. To ona uvěřila, že Ježíš má moc mě z hrobu zavolat, a dokonce měla tu odvalu nahlas říct, že on je Mesiáš, Syn Boží, na kterého celý svět čeká! To Marta řídí celý dům, nikoho nenechá o hladu, postará se o každou návštěvu, kolikrát i o Ježíše a jeho učedníky. Jak ta umí vařit a všechno zorganizovat!

Marie je jiná. Je mnohem míň akční. Někdo se jí posmívá, že je citlivka, ale řeknu vám, nikdo neumí tak dobře poslouchat! Hrozně dobře vnímá, když je někdo unavený nebo je mu smutno, rozumí každé bolavé duši. Mnoho lidí pro ni má slabost. Skoro bych řekl, že to její pláť nakonec Ježíše přesvědčil, aby prolomil pouta mé smrti! Jen kdyby z toho nebylo takové pozdvižení...

Dneska k nám má Ježíš zase dorazit. Brzy budou svátky, do Jeruzaléma se hrnou davy lidí. Naše vesnice, Betanie, je nedaleko, tak u nás budou učedníci nocovat. Přijdou určitě celí utahaní, navíc na ně doráží čím dál víc lidí. Zástupy jsou zvědavé, jak to přesně bylo s tím mým hrobem, strašně to leží v žaludku lidem, kteří mají na starosti chrám. Jsou bez sebe vzteky, že je Ježíš tak populární. Nejraději by byli, kdybych v tom hrobu zůstal nebo se do něj rychle vrátil. A klidně vzal Ježíše s sebou. Taky prý na něj vypsali odměnu!

Už jsou tu. Pak vám řeknu, jak ta Ježíšova návštěva proběhla.

Pamatujete si, jak jsem o Marii říkal, že není akční? Sama je sice tichá, ale aniž by cokoli řekla, občas udělá něco, co vzbudí pořádný rozruch. Ale postupně...

Ježíš a jeho učedníci dorazili celí uchození, tak jim Marta hned nabídla večeři. Já seděl s nimi. Najednou přišla Marie a sedla si k Ježíšovi na zem. Toho by si nikdo nevšiml, kdyby u toho nevytáhla tu vzácnost. Schovávala si nádobku velice vzácného parfému, byl to olej z pravého nardu — to je vzácná rostlinka, která roste jenom hodně vysoko v horách, musí se dovážet až z Himalájí! Normálně se to skoro nedá sehnat, používají ji jenom ti nejbohatší, dokonce se to dávalo jako vzácný dar při královských návštěvách nebo se to používalo při korunovaci.

Najednou té lahvičky urazila hrdlo a rozetěla ji Ježíšovi na nohy. To byla věc! V životě jsem nic tak krásného necítil. Celý dům to provonělo, každý se zasmil... Teda skoro každý.

Jeden z Ježíšových učedníků, Jidáš, se najednou děsně naštvál. Skoro na Marii křičel: „Proč nebyl ten olej prodán za tři sta denárů a peníze dány chudým?“ I ve mně zatrnulo, hned jsem se vrátil do reality. Co na to Ježíš řekne? Je pravda, že chudých se vždycky zastával. Vynadá Marii, nebo Jidášovi? Ani jedno, nechtěl zničit večeři. Ale zastal se Marie. V klidu mu odpověděl, řekl to ale dost zvláštně: „Nech ji, uchovala to ke dni mého pohřbu! Chudé máte vždycky s sebou, ale mne nemáte vždycky.“

Najednou mi došlo, jak je divné, pro? mu pomazala zrovna nohy. To není královským pomazáním, to se olej vyléval na hlavu. Ježíš m?l pravdu, nohy se normáln? mazaly pouze p?i ošet?ování nebožtíka p?ed poh?bem!

P?es napjatou atmosféru všude za dve?mi nás to p?ekvapilo. Ježíš po?ítá s tím, že cesta do Jeruzaléma nep?inese jen jásot, slavení a zájem dav?. Po?ítá s tím, že se p?idá k tisíc?m a milion?m t?ch, kdo zažívají bolest, osam?ní, strach. Po?ítá s odlou?ením od nejbližších, se zradou, s výsm?chem.

Ale te? pé?i Marie p?ijal. Podtrhuje vzácnost chvíle, kdy sedí u stolu, s lidmi, které má rád. Líbí se mu, když se o sebe navzájem staráme. Podporuje, abychom všemi smysly vnímali hezké chvíle. Abychom všemi smysly vnímali, že je nablízku, že nám naslouchá, že s námi stoluje.

Nikdy nezapomenu, že s Ježíšem každá t?žká chvíle dostala laskavé slovo. Každá krásná v?n? mi to p?ipomene.

P?esah

Pomazání nemocných — v katolické církvi se udržela biblická tradice pomazání nemocných. Nemocný (nejen nevylé?iteln?) je pomazán olejem a p?ítomní se modlí o úlevu v nemoci a o milost. Pomazání nemocných ukazuje p?ítomnost Boží na dotek, p?ináší Boží uzdravující moc a sílu i tam, kde lidská síla selhává. Dotek, v?n?, p?ítomnost druhého p?sobí dob?e i z prostého lidského hlediska.

Masáž rukou p?íjemným krémem.

Roklinka — místo odpo?inku i d?ležitých rozhovor? o smyslu t?žké cesty (Tolkien: Hobit, Pán Prsten?).

Podn?ty pro rozhovor:

- Únava a odpo?inek.
- Radost z návštěvy.
- Chvíle pokoje neznamená, že se zleh?uje trápení v t?žkém období (t?eba p?i rozvodu rodi?? apod.) — nemusíme si ji vy?ítat.
- Závist. Nepochopení (myslela jsem to dob?e a n?koho t?etího to našťvalo).
- Co se dá propásnout?
- Nejsou bohoslužby zbytečný luxus — ?asov?, prost?edky? „Provoní“ však týden. Role svátku (jako oslava narozenin).
- Darování n??eho cenného.
- Jak m?žeme pot?šit Pána Boha, m?žeme o n?j n?jak pe?ovat?
- Jaký má smysl volno na úlevu, když se problém nevy?eší?

Liturgie

Písn?

B?h je zástita má (SV 23); *Celé v?ky* (SV 28); *Co má se dít* (SV 31); *Já jsem ?ákej stonavej* (SV 103); *Kdo na kolenou kle?í* (SV 148); *Kdybych znal množství jazyk?* (SV 153); *Nám pomoz, Pane milý* (SV 201); *Nevím, Pane, co ti dát* (SV 216); *Pane, dnešek je den chvály* (SV 246); *Prosíme t?, Pane* (SV 275); *Už mi o?i tíží sen* (SV 353); *Záv?r* (*Za to že v stromech p?e?tu život*) (SV 484); *Krásná je modrá obloha* (EZ 178); *V Betanii* (HA 104)

Biblický text k zapamatování

Blaze t?m, kdo p?sobí pokoj, nebo? oni budou nazváni syny Božími. (Mt 5,9)

Rituál

[Na plakátu](#) společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení svítla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte ?i zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králo králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Co je vzácné? Možná to, co je drahé, i když je toho jen máličko. Ono někdy i malé množství dovede proměnit velký prostor.

Kazatel / učitel NŠ vytáhne flakonek s voňavkou, lehce provoní prostor (třeba jen před stolem Pán?).

Podobně někdy stačí pár slov a promění se celý den, někdy krátký příběh dodá hodně odvahy. Tak uvidíme, co další příhodinka přinese dětem i dospělým.

Modlitba

Pane Bože, někdy jsme unavení, někdy se hádáme, někdy jsme nervózní. Prosíme, pomoz nám to překonat. A prosíme též za lidi, kteří pomáhají ostatním si odpočinout a jsou na druhé laskaví. Nás to taky nauč. Amen.

Kam dále

[Jesus Christ Superstar: Vše je tak, jak má být \(youtube\)](#)

[Ježíšovo pomazání v Betanii. Biblický text: Janovo evangelium 11,55 - 12,11 \(Am...](#)

[Ježíšovo pomazání v Betanii. Biblický text: Janovo evangelium 12,1-8. Hostem Pe...](#)

[Heslo „Nard pravý \(Nardostachys jatamans\)“ \(celostnimedicina.cz\)](#)

Odkaz na píseň

[Bůh je záštita má \(SV23\)](#)

[Celé věci čekaly, kdy přijde Pán](#)

[Úterý končí středou \(SV31\)](#)

[Já sem řákej stonavej \(SV103\)](#)

[Kdo na kolenou kleší, vídá dál](#)

[Kdybych znal množství jazyků](#)

[Nám pomoz, Pane milý, tvé slovo správně znát](#)

[Nevím, Pane, co ti dát, nevím, jak ctít tebe](#)

[Pane, dnešek je den chvály \(SV246\)](#)

[Ranní prosba \(SV275\)](#)

[Za to, že v stromech přežije život](#)

[Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami IV \(s apoštolý, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 12,1–11](#)